

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Első félév.

Kolozsvár, januarius' 16kán, 1841.

3. szám.

Tartalom: Soristan, (Brassai Sámuel) 17. l. A' Makrobíta, (— r.) 22. l.

Soristan.

(Vége.)

Nazaretet, Betlehemet, Jérikó' rózsáit, a' gileadi balzsamot, a' Gethsemáné' kertét, Golgothát, hol az örökkévalóság' karikája mintegy bévégződött 's a' legistenibb a' legaljasabbal szomszédosult — kellene még emlegetnünk; de valljon a' bájából kifeslett lepke visszatér-e elhányt polájához, avvagy nem inkább a' friss levegőt, a' derült napfényt keresi? virágokra szállong, mellyekkel teremtője ujjaszületése' ünnepét díszlé 's hálával élvezi jóságát?

Mi is lepke' módjára

apis — more modoque

grata carpentis thyma per laborem plurimum

látogatók az ígéret' földé' virágait; ha mézők a' csatornán át, mellyet az olvasónak nyújtánk, vízzé vált, csak közlő' hibája, ki még engedelmet kér néhány száraz országtani adat' előhozására. Midőn az arabok Syriát elfoglalák 6 millió lakóst találának. A' sors' csapásai 's az emberek' mostohább keze e' számot a' mai Soristanban másfél millióra szállították. Nép és felekezetek szerint felosztva imígy alakúl az imént öszvevett néptömeg:

Török (úralkodó nép)	10,000
Arab és syriai mahomedány	400,000
Antilibanusi hegylakó	50,000
Métuálík (libanusi hegylakók)	100,900

Anzári vagy nozairi	60,000
Kurd és turkmán	15,000
Drúz	300,000
Maronita	400,000
Görög, syriai és örmény catholicus	50,000
Schismaticus catholicus	80,000
Zsidó	40,000
Változó népség (zarándok kereskedők)	40,000

öszveg: 1,545,000

Vessünk már egy pillanatot a' Fényes Kapu és Égyiptom közt keletkezett háboru' eredetére.

'S őket melly isten tüzelé versenyre kiszállni?

Azon földön, hol a' legelső hodoltató, ki hodoltatónál valamivel több is vala, atyja' győzelmeit, mintegy telhetlen örökös rokona' parzolásait, síratá; azon országban, melly üstökös csillagkint mulólag fénykedék a' historia' egén, hogy tán örökre homályba bukjék, vagy ennél rosszabba, idegen önkény' járma alá, melly „gyönyörűség“ lehet, de bizony „könnyű“ soha sem; — Macedoniában mondjuk, (majd elfelejtők a' dramai szabályt, miszerint színpadot nem szabad soká üresen hagyni) Kavala' kis városában egy kis fiut látunk anyja' ölében. A' fiu már nagyocska; korához inkább illenék nyeregben leventáskodni mint a' diván' puha vánkó-sain fetrengeni, inkább a' gyepen játszó társaival

riadozni, mint a' háremben fityogni *. De hagyjuk! fiunk 17 magzathól egyetlen maradvány, 's e' próba niemayeri elveket is megtántoríthatna. A' világ úgy is sokszor keservesen téríti útba a' szülők' nevelési tévelyedéseit, és szerencsés még a' kinek korán jön a' leczke, mint Mehemed Alinak, a' kavalai aga' fiának. Gyermekek pajtásai az elkényeztetett fiu' ügyetlenségeire neheztelve gyakorta e' gúnyos szókra fakadtak: „Mi lesz ebből a' szerencsétlen Mehemed Aliból, ha szülői megtalálnak halni! semmije sincs, és semmire sem való!“ A' szúrás elevent ért, 's az élehetetlen gyermek, mint egy másodík „Abafi“ maga foga saját neveléséhez 's erősen eltökélé magánálló lenni. Néha két nap is folytában futott, alig lopva egy kevés időt ételre és álmra, 's nem volt nyugalma, mint Themistoclesnek Miltiades' emléke előtt, míg minden testi gyakorlatokban, minden pajtásai felett kitünő elsőséget nem szerzett. Egykor csolnakkal versenyzének egy a' parttól jökora távulságra fekvő kis sziget felé. Egyik vívó a' másik után elmarada csolnakjával, Mehemed Ali nem érzé a' víz- és vérhólyagokat, mellyeket még gyengéd kezein a' lapát' nyele roncsolt, 's egyedül megérkezék a' célhoz. Ez a' sziget ma az égyptomi pasáé, 's az égyptomi pasa Mehemed Ali.

Mint hogy már a' lófarkakat kezébe adók, hiszszük, örömet elengedendi a' k. olvasó, ha nem vezetgetjük e' valóban nevezetessé lett férfiu' pályájának egyes nyomain, hanem csak a' forduló pontokat emeljük ki belőle.

Harminczhetedik évét tölti vála, midőn absoloni fogásainak gyümölcset aratva 1806-ban, a' mi időszámításunk szerint aprilis' elsőjén Égyptom' arab népeisége által pasának kéreték

* E' szó alatt Erdélyben az elkényeztetett gyermekek' sajátos megelégedetlen 's kielégíthetlen magokviseletét értjük.

's nem sokára a' Fényes Kapu is a' helytartóságban megerősíté.

De még a' mamelukok, ámbár a' frank táborozás által meglehetősen ritkított sorokkal, hatalmasak valának, és a' nagy Alexander nem tűrhete maga mellett kicsiny Alexandereket. Töb- bet észszel mint erővel, gondolá, 's a' lelketlen politicusoknak annyiszor sikerült fogás, ellenfele- leit szinlett barátsággal egérfogóba csalni 's itt tömegben felkonczoltatni, Mehemed Alit is meg- menté vetélkedő társaitól, hogy majd ő legyen a' szultáné. A' Cairoba rekesztettekből egyszer- re 500 veszett el, a' másutt szétszorvák' vélet- len megtámadására 's leölésére titkos parancsot adának, 's a' megmaradottakat, kik fegyverben keresék mentőjüket, egy csata Nubia' beljébe üzé.

A' Fényes Kapu nem késék megfélemleni, 's mint Dariusnak kiáltá naponta megbízott rab- szolgája: „Uram király emlékezz az athenaeiekre!“ olly szakadatlan iparralingerlette IV. Mah- mud' féltékenységét Khosrew pasa, a' szultán' kedvence 's az égyptomi helytartóság' volt can- didatusa, a' ki nem felejtehte kijátszodtatását. De az indulatos gyűlölség a' legrosszabb poli- ticus, és a' Fényes Porta olly rendszabásokat tett a' bölcsöböl kikölt Hercules' megbuktatására, mint Eurystheus ama' hajdaniéra, 's valóban nem sokkal czélszerűbben bánt, mint a' ki a' kést, mellyet a' sors nétalán az ő meggyilkolására szánt, maga köszörülgetné.

A' testvér Magyarhonban azt tartják, hogy a' zsványból legjobb fogdmeg válik; talán IV. Mahmud előtt is valami illetén rémlett, de meg- fordította, mert „pártütők' zabolázójának“ tet- te félelmes hűbéresét, mintha ugyan csak ügyes pártütőt akart volna alakítani belőle. Így tábo- rozttatá 1811—1818-ig a' wahabiták, Arabia' protestansai ellen, kik a' mekkai zarándok ka- ravánok' útait nemcsak félelmissé, hanem sok- szor kivihetlenné is tették; így kelle 1824-től 1827-ig az évszázak óta tapodtatott polgári 's

vallási jogaik' védelmére felkelt görögök' lejármolásában harcolnia. De az uriasi bizományok a' gyűlöltnek nemhogy vesztére, hanem mind nagyobb nagyobb dicsőségére váltak, és ámbár tengeri ereje az európai keresztény hatalmákkal nem mérkőzhetett, szárazai sergeinek minden vetett tör a' diadalra volt újabb újabb alkalom. A' navarini tetemes veszteség után, hol az égyptomi hajósereg a' törökével együtt semmivé lett, Égyptom erősebben kelt fel mint a' Fényes Kapu, és a' wahabiták elleni háborút Arabia' birtoka koronáza.

Mehemed Alinak a' szerencse eszet és kezet adott, teljes készületét a' sikerrel biztaltató merényeknek. Eszet, miszerint megismerje, hogy a' rég kialudt mahomedány fanatismust, (mert az, hogy a' török a' zsidót szakállánál fogja 's a' giaurt sárral dobálja, csak fattyu sarjadéka annak a' vakdühnek, mellyel a' Hedzsra' elsőbb szakáiban az árként terjedő arab csordák Konstantinápoly' falait megrendíték, 's birodalmukat a' Himalayától a' Pirének' aljáig nyújtották), hogy ezen csak ideig tartó indulatszülte hősséget, mondjuk, ma már csak az európai hadtudomány pótolhatja 's egész országát egy roppant arsenállá változtatá. A' frankok, kik Mehemed Alit 's a' kiket ő leginkább szeretett, (hiszen az angol mindkettőjök' közös ellensége volt), minden elveszett fiaikat oda adák neki, 's szerintök az égyptomi pasa egy korunki Mahomed, az európai miveltég' keleti honosítója, az emberiség' ujjá szülője, 's ki tudja még mi, mert kaszányákat, (hadi) iskolákat, gyárokat, hajóműhelyeket alapított, szabályos hadserget, tengerészetet, ügykezelést állított, 's mindezekhez tiszteknek, felügyelőknak, mérnököknak, oktatóknak, eröművészeknek, orvosoknak, vegytanároknak 's a't., frank renegatokat tett. De a' „régénération d' Égypte“ valami egyebet is kíván még, mint csak azt, hogy egész Égyptom egy nagy táborjárássá váljék, 's ha az égyptomi nép

valóban mivelt, az az értelmes, és tapasztalt kezdene lenni, gyapottját nem Mehemed Alinak, hanem magának vetné, és Soristan' ege, hol a' pasa' csillaga utóljára halványodni kezdett, egyetlen példának nem maradna.

Mehemed Alit számításai nem csalták; az ész a' maga szolgálatát megtette, és 1807-től 1840ig csaknem 'szakadatlan diadalak' olly hosszú sora lépdel el pompás menetben szemünk előtt, minővel nem egy hamar dicsekedhetnek a' történetírás' leginnepeltebb hősei. Mehemed Alinak mindazokat nagyobbára egy kéz hajtá végre, 's ez a' kéz: Ibrahim pasa.

Ki az az Ibrahim pasa, minő kötelek csatolják Mehemed Alihoz; ennek megmondásával adósok maradunk az olvasónak. Gyanítgatni, hozzá vetni már magában kedvetlen dolog; mások' hihetősködései után gyanítgatni, olly feladat volna, mit csak a' Sisyphus' köve' hengergetésével hasonlíthatunk. Annyi bizonyosnak látszik, hogy az Ibrahim' anyja Mehemed Ali' hitvese, kinek léleknagyságáról egy keleti nőtől fogalmaink szerint nem várható történetet el kell beszélnünk. A' pasa egyik rabszolgálójával olly viszonyba lépett, melly a' keleti házassági tágabb fogalmak szerint is nevére nézve sértő vala, 's emez a' palotától búcsút véve külön lakba költözék. Minden békéltetési kísérletre hideg megvetéssel felelt: „Kicsoda az a' Mehemed Ali pasa? Nem ismerem az embert!“ Azonban a' pasa' második fia Jussuf meghala, melly csapás az apát annyira megrázá, hogy egy eszméletétől is megfosztó idegláz éltét veszélyezteté. Ekkor az asszony, volt hitvese ágyához ment 's el nem mozdult melőle, mig veszélyen kívül nem látá, de ezzel vissza is vonula. A' gyöngédség' e' vonása reményt nyujta Mehemednek a' kibékülésre; Ibrahimot küldé közbenjáróul. Arabia' győzője nyolcz napig leste édes anyja' háremében a' kedvező alkalmat-kérélmé' előhozhatására. Midőn bécocsát-

taték, lábát csokolá meg, kínálására nem üle le, 's egy óráig állott egybedugott kézzel előtte. Esdeklései basztalanok voltak; az állhatatos nő ezen felelettel bocsátá el: „Ha Mehemed Ali elfeledkezett a' kötelességéről, nekem azért az enyimről nem szabad elfeledkeznem; de midőn a' pasának nincs szüksége réám; ő sem létez réám nézve!“ Illy anya' fia nem lehet közember.

Ibrahim a' wahabiták elleni táborozásban jelesítette magát, Európa' figyelmét a' moreai hadviseletével voná magára, 's mi, kik a' görögök' sorsában élénk részt, és tudósításainkat nem mindig pártatlan kútfőből vettük, őt csak némi vad vérengzőnek ismerők. Kegyetlenségeit menteni nem szándékunk, de szükség megjegyezni, hogy Ibrahim előtt a' görög nép hitetlen kutya fajta volt, 's a' lázzadt görög még kutya-kimélést sem láttaték érdemelni: tegyük hozzá egy kissé tán igen ingerlékeny vért, gondoljuk meg hogy szultánjának, a' gyanakvónak, nem tudhata elég tulzó hűséget mutatni, 's ezek mind öszve szelidebb világban mutatandják a' talán igen is vastagon kent színeket.

Az Ibrahim felől közelebről irottakból a' következő jellemrajzot szedhetni öszve: Igen jeles hadnagy, tüzes, de a' veszélyben hidegvérét megtartani tudó; szigorú 's még is, népszerű 's katonái imádják. Ha vérmérséklete kegyetlenségre hajlik, e' hibáját igazságérzet, nagylelkűség és némi lovagiság pótolják. A' hadviselésre természetből kapott adományait, mellyek sokszor a' csataterén bámulatos rögtön terveket sugallanak neki, az európai szabályos hadtudomány' alapos tanulásával tökélyesíti.

Midőn Bájruthban bémenetét tartá, egy mély úton kelle áthaladnia, mellynek két fala elágazó fagyókerekkel 's öszve fonódott bokrok-kal borzas. Egyszerre kihat a' sűrüből egy ropant kigyó 's a' homokon lassan az Ibrahim lova' lábai elébe csúszott. A' ló megijedve felgaskodék 's néhány rabszolga, ki gyalog

kisére, elé rohana hogy a' kigyót megölje, de Ibrahim őket egy intésével megállítá 's kardot rántván, a' fejét sziszegve felnyujtó kigyót ketté vágá, 's darabjait lovával tapostatá. A' sokaság elkiáltá magát bámúltában 's Ibrahim a' szerencsésnek tartott jóslaton mosolygva folytatta tovább útját.

'S a' győzedelemjóslat nem csalt. Gaza, Jaffa, Kaifa ellentállás nélkül megadák magukat, Jeruzsálemet Égyiptom ülte meg, Akra hat hónapi ostrom után omlékká vált, 's még alig lehet mondani, hogy Mehemed Ali párt-ütő. Fejtsük meg a' rejtvényt.

1820 tájban kapá egy nem adománytalan fiatal ember, Abdallah az akrei pasalikát. Ezen kormányalj igen szűk mező volt nagyravágyásának, 's kezét Damaskusra nyujtá ki. A' Nagy Úr' nevében egy hamis firmant irt 's ennek erejével emir Besirt küldé egy sereg hegylakóval Damaskusra. Az emir engedett, és ezen város' kapuiig hatolva Mezzy nevű falut, melly annak mint egy külvárosa, felégeté.

A' Fényes Kapu Abdallah pártütőnek hírdetvén, a' soristani több pasalikok vizireit parancsolá ellene. Besirt megverték 's Égyiptomba szalasztották, Abdallah pedig 10 hónapig ült ostromzár alatt, hol tüzes verekedés folyhatott; mivel azon idő alatt 18 ember' életébe került.

Mehemed Ali kegyelmet tudá eszközölni Konstantinápolyban a' pártütőknek, kik elébbi méltóságait vissza is nyerék. Az égyiptomi pasa vizsonti szolgálatra számított, de úgy tapasztalá, hogy a' büszkeség erősebb a' hálánál. Abdallah nem tartá magát kötelesnek egy olly ember' kívánságait teljesíteni, ki a' diván' rang fokozatában vele egy lépcsőn állott. Mehemed' követelései főképp két pontot foglaltak magukban, fát a' Libanusról hajói építtetésére 's a' Szíriába szökött égyiptomi parasztok' kiadatását. Szegény felláhk, kik egy Abdallah' kezét a' Mehemed Ali' keféjénél simábbok találák!

A' keletkező ingerültséget kölcsönös feladások, mellyek a' két pasa' becsületét a' diván előtt nagyon kétes világba helyezék, nyilvános ellenségeskedéssé érlelték. Így keletkezék az első táborozás Syriában 1831-ben. Ez tehát pasa és pasa közti vita volt, olly gyakori eset a' török közállomány' kotyogó erőművében, hogy a' diván Konstantinápolyban nem is vette nagyon szívére 's valószínűleg örvendett, hogy a' két hatalmas hűbéres' egymást rongálja.

Azonban Akre elesék. Abdallah fogva, halálát várja; Ibrahim elhozatja sátrába 's néhány csípős gúnyszóval Alexandriába indítja. Sinor vagy pallos helyett saját lovát küldi elébe Mehemed, pompával kísérteti bé, a' divánra maga mellé ülteti, vitézi bátorságáért; szultánhozi hűségéért megdicséri, palotát, rabszolgákat, fényes tartást rendel számára. Nem ismer-e a' hírlap-olvasó itt ugyan azon Mehemed Alira, a' ki 1832-ben; midőn a' Fényes Kapu' mennykövei függőben valának feje felett, a' proféta' sirjához a' szent szőnyeget kiváló pompával küldé el, és arra; a' ki a' hozzá szökött Kapudán pasát letévő firmánt a' letartóztatott hajós sergen innepélyesen maga olvastatá fel?

Azonban Konstantinápolyban ébredezni kezdenek: mitűn az egyik félelmes alattvaló elbukott, a' másíknak hatalma igen súlyegyentelennek tetszék. De a' ki a' kis égést nem oltja, 's bizony volt olly szak, midőn a' Fényes Kapu ezt egy cseber vízzel elolthatá, későbbre tetlenül siránkozással nézendő az ég felé verdeső lángokat, a' későn öntött víz csak táplálékául szolgál az erőt vett gyuladásnak, 's avvagy szolgálhat-e vigasztaltára hogy ellensége háza is elégett? Hű képe ez a' Konstantinápoly 's Egyiptom közti viszonyoknak. A' Fényes Kapu valabára 1832-ben aprilisben Mehemed Alit a' proféta és szultán ellen árulónak hirdeté; őt és Ibrahimot tisztokból, méltóságokból kivetkezteté, 's a' kezök alatti tartományokat Husszein pasá-

nak, kire az ítélet' végrehajtása bízott, át adni rendelé. Az egyiptomi pasa Akre' megrohanásával, Damaskus' elfoglalásával 's 15,000 ujoncz' kiállításával felett, és Ibrahim Homsnál és a' beylani passusnál új babirokat aratott. A' veszély' hírére új és nagyobb készülétek tettek, de a' serailbeli ármányok, mellyek Abdallah' és Husszein' buktát legnagyobb részint okozták, siettették a' harmadik és még nem utolsó csapást is. Redzsid Mehemed, az utolsó nagyvezér, nem ügyetlen tervekkel indult az igazán és tettelesen félelmissé vált ellenség' hatalmának megtörésére, de az irigység és kis lelkűség szülte ármányok még mind talpon voltak Konstantinápolyban, 's midőn a' tatár a' koni a i veszedelem' hírét meghozá Khosrew mosolyogva így szóla: „Az ütkezet elveszett, de a' seraskier“ (ő maga Khosrew), „győzött.“ Igen de Ibrahim előtt nyitva állott az út, az ő háza' 's Törökország' közös ellenségét a' fővárosban felkeresni. 'S felkeresé? Korán sem, sőt tisztelő várakozásban állott, mig egy sokszor nevezett, de, mint a' Cimon' békéje a' hajdani görög-persa háboruban, sehol ki nem mutatott kutajehi. alku a' Nagy Úr 's hűbérese közt, ki a' mint Ibrahim mondá „100,000 fegyveres előtt állva nem volt lázadó“ ideigi kibékülést eszközlött. A' feltételek azon arányban szaporodtak, a' mellyben Ibrahim' diadalai. Az Abdallahhoz intézett követeléseit már felebb láttuk; Akre' meggyőztével Akret és Damaskust kivánta; a' beylani csata után mind a' négy syriai pasalikot, most egész Soristánt és Kisázsziából az adanai vidéket, melly a' taurusi passusoknak, Kisázsia' kapujának kulcsa, de a' mellyből a' ravasz pasának most is csak hajóépületi fa kelle. A' diván megadá a' syriai pasaságokat, sőt a' zarándok karavánok' vezetőjévé is nevezé ki, de Adanáról 's az Ibrahim' követeléseiről az Euphrates' partján nem akart semmit tudni. A' végéhez közelítő szultán mindenfelé kapkodott, ha Ibrahim mozdult, O-

roszország' csábítólag kiterjesztett karjai közé bórult, ha jobb hírt hallott, gőgje megint felébredve, önálló akart lenni, 's ez az időpont, a' mellyben az európai hatalmak' egyet- és dologértetlen béavatkozása az addig magános ügyet az annyira híres és valóban csak európai suprematiát érdeklő nyilvános „k e l e t i k é r d é s s é” változtatá. Ennek kifejtése tárgyunk nem lehet, elég az hogy Mehemed Ali' szaporodó ellenei csak követeléseit szaporították, 's majd az éltére vagy inkább a' Nagy Úr' jótetszésére (ha t. i. ereje van ennek tekintetet szerezni) alapított pasaság helyett örökösire is átszálló helytartóságot kívánt, birtokábani tartományokon. Hogy ő létét így kíváná 's kívánja nádszálként ingadozó 's kedvenceitől függő urai' szeszélyeik ellen biztosítani, azt józanul, mint gondoljuk, nem hibáztathatni, 's ő, midőn IV. Mahmud megholt, 's a' nizibi ütközet 1839ben Ibrahimot ismét Kisázsia' urává tevé, midőn Khosrew a' gyermek szultán mellett mint új nagyvezér, hatalma' tetőpontjára, de Törökország a' gyengeség' legalsó fokára süllyede, akkor is elébb érintett feltevéleihez csupán azt ragasztá, hogy ezen eskütt ellenét a' kormánytól eltávoztassák. Khosrew 's Mehemed Ali' sorsa, mint egész lehozatalunkból kitetszék, hajfonadék alakban fűződvék össze. Khosrew volt, a' ki Mehemed Alit Egyiptomban alrendü állásából legelsőben kiemelé, ő volt, a' kinek ellene forralt cseléi emezt csaknem önkénytelenül mindig fennebb tolák. Valljon ő, a' nyolczvan éves agg, lesz-e még bukta' eszköze, 's valljon e' nagyszerű dramának, mellynek mellék személyeivé Európa' főhatalmai lettek, végfordulata közel van, és hőseire nézve vigan vagy szomoruan-e? Valljon Mehemed Ali régen kigondolt terv szerint munkálódik-e, vagy tettei a' sorssal és elleneivel küzdésben rögtönözött fogalmak' szüleményei? Valljon Ibrahim örököse lesz-e lelki atyja' ingó, de észszel és erőhatósan fenntartani tudott hatalmának? Valljon Syria

mint egybesűrített és lefojtott lég rugalmason visszapattanva, csattanva 's lángra lobbanva jelesíti-e magát a' történetek' mezején, vagy az öszszenyomás, mint Thénárd a' szénsavgázt, rugalmatlan higfolyóvá tömitette? Mind ezen 's más illy számosan előnkbe toladó kérdéseket a' jövőndő, 's ennek, ha eljött lesz, trombitája — az Erdélyi Híradó fejtendi meg.

Brassai Sámuel.

A' Makrobíta. *

(Francziából.)

Néhány évvel ez előtt junius' vége' egyik szép őszején a' Münchenhez közel fekvő schleissheimi vár' mintamajorja' kapujánál egy berlini ifju festő, Hasslinger, állítá meg szekerét, ki rövid napi útakat téve, beteg hugát kísérte Olaszországba. Hasslinger kocsiban volt, testvére' szobalánya, mint az angoloknál szokás, künn a' bakon, 's inasa az útasok előtt lovaglott futarul. Festőnk a' nürnbergi úton érkezék Münchenbe, ifju betegének e' göth város' panorámáját, hol az egész XV-dik évszáz, embereit kivéve, előttünk áll, a' sz. Ferencz' szerzete' ingolstadti templomában Goveldo' annyira hírelt emlékét megmútatandó. 'S most a' mintamajor előtt megállván, mellynek igazgatója Eberhard úr göttingai egyetemi régi barátja volt, néhány napot szándékszott mulatni, hogy itt a' pompás palota' megnézegetésével, mellynek e' gazdasági intézet csak járulványa, testvére' búskomolyságát újabban elszórni próbálja.

Schleissheim a' Münchent környező egy hangu és kopár téren fekszik, mint gyémánt csillog a' fővényben. Egyedül e' vár követelheti magának azt, mit Gustáv Adolf Bajorország' fővárosáról mondott: „München, szólt e' feje-

* Makrobíta annyit tesz, mint száz éves, vagy azon is feljül való.

delem, arany nyereg sovány lovon.“ A' Max Emmanuel által 1684-ben olasz stýlben épített Schleissheim elhagyott Trianon' módjára terül el a' mindenfelől törpe fenyő 's havasi növény-szalaggal kerített, széles kiterjedésű sötétzöld gyepen. Pitvara' salzburgi márványpadlózatát a' búján tenyésző fű gyökere repeszi, talán éppen azon helyeken, hol Napoleon járdalt. Jobb 's balról oriási lépcsői, igazán császári tág üregekben kanyarogva, ünnepélyesen találkoznak egy felsőbb csarnokban Amigoni' és Vivien' falfestményei között. A' vár megett egy park' elején, mellynek sűrű átjárhatlanok, szeszélyesen összefacsart vén facsoportok emelkednek ki iszonyu virágzó lomboktól borzosan, 's a' százas mohtól sárga-, zöld-, vagy borpirosra színezve. Elől, a' gyep és ingolstadti út felől, semmi élet, zaj vagy legkisebb bogárzongás. Csak koronkint, midőn a' majorbeli kiáltások elhalva eddig jutnak, vagy egy postakocsi csikorgatja az út' krétás kerékvágásait, ugrik egy megrémült béka az árokba, 's szakasztja félbe csuppanásával a' rom' unalmas csendjét.

Első tekintetre a' mellvészben sinlödő, s' berlini orvosoktól titkon halálra ítélt Hasslinger Wilhelmina' egészségének ártalmasabb mulató helyet keresve sem lehet keresni. De a' gyep megett e' vidék Salvator Rosa' fellengő eszméit Paul Potter' falusiságával cseréli fel. A' mintamajor nem régiben állítatott fel, a' palotához tartozó apróbb épületekből; e' járulványok egy tanyát képeznek, mellynek alakja falusi; 's talán kissé szurtos is; a' hátulso udvar ágbogakkal elrekesztve, avaték kimustrált szekerek, meztlábos kékszemű gyermekcsoportok, zöldellő vizü pocsolyák, majorságtól szétvájt ganédombok, gyepesedő szalmafedelek, 's rajtok a' fagyúval mázolt águ örökös szarvas szarvak. Mind ez a' kastélylyal szemben csábító ellentét. Különben is annyi nyugalom ömlik el e' fejedelmi romokkal párosult egykedvű hollandi boldog-

ság felett, a' gyep' füvei olly kedvesen illatoznak, a' major' tehenei' teje olly felséges, 's mind ezekhez olly drágalátos hegyes boltozatú kapú vezet, hogy a' szegény ifju beteg éppen búskomólysága miatt új szállásába legott belé szeretett, 's mintha ezt is részeltette volna belőle, némileg megkönnyebült. Annyira, hogy midőn Hasslinger a' major' kapujánál kezét nyújtá, őt leszállítandó, gyermeki könnyed örömmel ugrék ki a' szekérből. Nyolcz óra, 's a' hold éppen akkor emelkedett a' park felett.

Wilhelmina, szólt a' festő hugát karjára véve, nézd milly szép az est, 's milly bájlo a' hold.

E' pillanatban Wilhelmina tekintetét azon fehér vonalra függeszté, mellyet a' kastély' főbb épülete ír le a' park felett; 's szemeiben e' derült, tiszta kép magát vissza tükrözni látszék. — Hasslinger örömmel vette észre, hogy a' sovány sápadt arcot, a' borult homlokot, a' bécselt szemeket egy könnyű mosoly legyinté szárnyával, 's terült el, úgy szólva, a' szőke lány' arcát környező selyem hajfürtökön. A' környék' ez első biztató tekintete reménynyel tölté el. Festőnk ismerte Schleissheimot; még egyetemi élte' azon korában, mikor a' német tanulók az ősz Germania' egész környékét beszokták gyalogolni, megjárta mint útas, mint művész a' bajor királyok' e' regényes palotáját; nem csak pusztá költői szépségét, de ismerte jeles emlékeit is.

—Hát ha még, kedves húgom, folytatá Hasslinger, hólnap reggel, 's nem későbbben Wiklie' véghagyományát, 's Overbeck' felséges művét Német- és Olasz hont meglátod, mellyek amott vannak?

'S e' szavak után festőnk élénken nyújtá ki kezét a' palota' első emelete mindig bezárt, széles és hosszú ablakai felé, mellyek' cseh üvegtábláin arany fonalkint ragyogó vonalakban verődött vissza a' holdvilág.

Wilhelmina bátyja' karjain csüngve, néhány pillanatig elmerülve szemlélé ez elhagyott palotát és ez illatozó mezőt. Eberhard úr az útasok elébe jött volt, a' két barát találkozik, összeölelkezék, 's most a' Hasslinger kisasszony' naiv elragadtatásán legelteté szemeit.

— Bátyám, mond ez hirtelen feleszmélve hallgatásából, Ingolstadtól fogva nem szálltam ki a' szekérből; nem bánod-e, ha lefekvés előtt egyet fordúlok a' vár körül?

A' müncheni hegyhát' levegője, mely két ezer három száz bajor lábnyira emelkedik a' tenger felett, gyenge mellűeknek ősszel és tavasszal igen rossz. Az uralkodó nyugoti és dél-nyugoti szelek nedves hideget hoznak az Alpokról; de nyárban, 's míg a' juniusi melegek tartanak, az éghajlatnak a' hely' fekvése miatti ezen sanyaruságát a' nap' befolyása rendkívül tiszta levegővé változtatja, 's pünköst és Boldogasszony között néhány hónap szint olly felhőtlen, mint egészséges. A' hegyhát' mérsékletének e' szeszélyes változási rendszerét Hasslinger jól ismerte, igen azt, hogy testvére' betegségének a' legszelidebb éji lég is veszedelmes, de egyszersmind meggondolta, hogy itt mulatásuk' szerencsés kezdetén egy beteg' szeszélykielégítése meg fogja rontani az alkony' különben is kevésbé ártalmas befolyását. Miután szorgalmason megvizsgálta, hogy semmi kékelő gőz nem lebeg a' park' magas fái' tetején, megegyezése' jelül nyájason szorítá össze Wilhelmina' mind két kezét.

— Mit gondolsz Ferencz? kérdé Eberhard urhoz fordulva.

— A' kastély' terrassa a' park felől délnek fekszik, szólt a' major' igazgatója megelőző hangon.

— De nem fú szél; felelt barátja.

— A' harmat a' gyepet mindig egy kissé

nedvesen tartja; sieté megjegyzeni Eberhard úr.

— Imhol egy ösvény, mely a' majorból a' palota' pítvarába vezet, felelt legott a' finom látású Wilhelmina, a' föld itt úgy látszik száraz és padlózatsimaságu.

Az igazgató tovább nem ellenkezék, csak engedelmet kért az útasokat sétájokban kísérhetni. Az ifju lányka fejét és vállait egy nagy schalba burkolá, 's míg a' cselédek a' szekér' lepakolásával foglalkozának, a' három barát elindult a' palotához vezető ösvényen.

Eberhard úr és vendégei a' terrasson veszteglének, míg az éj rájuk borult. Midőn vissza akarnának fordulni, Wilhelmina azon volt, hogy a' palota' keleti oldala mellett térjenek vissza.

— Előre mondom Önnek, hogy ez a' szeltes oldal; jegyzé meg Eberhard úr.

Igy nevezik Németországon az épületek' keletre fekvő falait, minthogy az esős szelek rendszerint a' láthatár' ezen részéről fúvnak. Ezen oldal Bajorországnak legkedvezőbb fekvésű helyein is mindig nedves.

— Hiszen csak keresztül megyünk rajta; szólt Wilhelmina lépteit kettőztetve.

E' közbe szólásával Eberhard úr egy igen érdekes vitakozást szakasztott félbe, melyet Hasslinger ellen folytatott München' czimeréről, mely 1274-ig nyomozható, 's egy karjait kiterjesztett, baljában könyvet tartó barátot ábrázol. 'S most annyival újabb élénkséggel látszott viszont belé elegyedni, minthogy vendége azon mostani tudós felekezethez csatlakozott, mely a' XIII-dik évszázbelnél régibb hagyományokhoz ragaszkodva, egy várkapu felett álló oroszánt vesz fel czimerül. Ifju betegünknek ez egész tudós értekezésből annyi haszná volt, hogy tetszése szerint merenghetett az éj kellemeiben.

(Folytatása közelebről.)

— r.